

Шпак Костянтин Володимирович

студент

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Shpak Konstantin

Student of the

Institute of Prosecution and Criminal Justice of

Yaroslav Mudryi National Law University

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ, ЇЇ ПОКАЗНИКИ ТА ЧИННИКИ

EFFECTIVENESS OF LEGAL REGULATION, ITS INDICATORS AND FACTORS

Анотація. В статті розглянуто питання ефективності правового регулювання. Було зазначено її основні показники та чинники.

Ключові слова: правове регулювання, ефективність, право, показники.

Summary. The article deals with the issues of the effectiveness of legal regulation. It outlined its main indicators and factors.

Key words: legal regulation, efficiency, law, indicators.

Ефективність правового регулювання – важливий показник дієвості національної правової системи та її складових [1, с. 123].

Слід сказати, що результативність і соціальна значущість правового регулювання визначаються передовсім його ефективністю, тобто можливістю

призводити до найсприятливіших наслідків, за допомогою точних і доцільних витрат та обмежень. Саме визначення показника ефективності правового регулювання є актуальним предметом дослідження правознавства на сьогодні.

Тобто, можна зазначити, що ефективність є відображенням результативності правового регулювання. Вагомість результатів у цій сфері науковцям вдалося досягти, зокрема, шляхом використання методу економічного аналізу права.

Під методом економічного аналізу права слід розуміти три окремих, але взаємопов'язаних елементи щодо використання наукового потенціалу економічної теорії в ракурсі аналізу права, з метою :

1. Визначення (економічного) ефекту правових норм;
2. Визначення економічної ефективності правових норм задля напрацювання рекомендацій щодо подальшого їх використання;
3. Моделювання майбутніх юридичних правил [2, с. 56].

Тобто, ми можемо виокремити, що для аналізу законодавства та судової практики з економічним змістом саме цей показник є пріоритетним.

Отже, було визначено, що ефективність правового регулювання є важливим показником дієвості права. Обов'язково треба звертатися до показника ефективності правового регулювання для якнайкращого розуміння правової системи держави та її дії в цілому. Також, слід зазначити, що ефективність правового регулювання визначається за допомогою певних показників, які буде розглянуто у наступному пункті.

Слід сказати, що ефективність правового регулювання може визначатися різними показниками. Саме вона є мірою результативності правового регулювання.

З одного боку, ефективність правового регулювання вираховується як співвідношення між реальними результатами правового регулювання та його цілями, а з другого – як відношення соціального результату правового регулювання (рівня впорядкованості відповідних суспільних відносин) до витрат і зусиль, спрямованих на його досягнення [1, с. 123].

Тобто, ефективність правового регулювання ми можемо розглядати з різних сторін. Щоб повністю вміти аналізувати ефективність треба розглядати її як цілісну систему. Тобто, у попередньому абзаці, ми зазначили два показника ефективності правового регулювання, за допомогою яких вона і визначається.

Таким чином, слід зазначити, що про ефективність правового регулювання свідчить відповідність поведінки адресатів правової норми до вимог, закріплених в ній (тобто дотримання вимог законності), а виявляється ефективність через зіставлення кількості актів правомірної і протиправної поведінки та через роль юридичних санкцій у мінімізації останньої [3, с. 22].

Отже, підбиваючи підсумки, можна зазначити, що право безумовно є ефективним засобом соціального регулювання. Воно є раціональним у регламентації суспільних відносин. Але ж його засоби регламентації та саме ефективність не слід переоцінювати, адже право разом з великою кількістю переваг, може мати і певні недоліки.

Насамперед, слід сказати, що суспільні відносини не тільки дуже стрімко розвиваються, а ще й часто є непередбачуваними. Тобто, можна сказати, що правове регулювання має властивість інколи відставати від суспільних потреб. Між виникненням певних суспільних відносин, їх розвитком та саме юридичною регламентацією проходить певний час, протягом якого здійснюється тривала нормотворча процедура. Таким чином, можна зазначити, що оскільки нормотворчість відбувається довше ніж формування певних

суспільних відносин, то результат правового регулювання практично завжди є меншим за очікуваний.

Також, можна виокремити те, що право дійсно є дуже складною та багаторівневою системою норм і принципів та це певним чином спричиняє обмеженість ефективності правового регулювання. Тобто, через складність права можуть утворюватися певні прогалини у регулюванні. Для того ж щоб їх виявити потрібен певний час, це також спричиняє зниження ефективності правового регулювання.

Чинником від якого залежить ефективність правового регулювання є рівень розвитку самого суспільства, його правової культури та правосвідомості. Тобто, правове регулювання може бути різним і по-різному впливати на регламентацію суспільних відносин у різних націях.

Також, чинником ефективності правового регулювання є сама влада. Тобто рівень корумпованості тих чи інших чиновників, їхні професійні здібності та, саме, інтелектуальний рівень посадових осіб.

Наразі потрібне розумне та повністю продумане обмеження регулятивного впливу на суспільство, ця необхідність і формує певну систему принципів правового регулювання та для забезпечення реальної та повної ефективності правового регулювання потрібно дотримуватися цих принципів безапеляційно. Серед них найважливішими є такі:

- доцільність, тобто обґрунтована необхідність регулювання певних суспільних відносин з метою їх упорядкування;
- адекватність, тобто відповідність способів, методів і типів регулювання, ступеня жорсткості правового режиму потребі у впорядкуванні та суспільним вимогам;
- збалансованість, тобто забезпечення в регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів;

- передбачуваність, тобто послідовність регуляторної діяльності, що дозволяє здійснювати планування людської діяльності в суспільстві;
- прозорість і врахування громадської думки – відкритість для фізичних та юридичних осіб дій органів державної влади на всіх етапах регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень і пропозицій, наданих членами суспільства, обов'язковість і своєчасність інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності [1, с. 124].

Зазначивши основні принципи правового регулювання, можна сказати, що вони є досить точними та лаконічними. При дотриманні цих принципів правове регулювання зможе діяти найефективніше.

Дію цих принципів ми можемо спостерігати у сфері державної регуляторної політики, основною метою якої є вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у господарській сфері, зменшення втручання держави у діяльність цих суб'єктів та усунення перешкод для того, щоб ці суб'єкти могли вільно розвиватися.

Найважливішим показником ефективності правового регулювання є обґрунтоване впорядкування відносин у суспільстві з урахуванням прав та інтересів усіх його членів [1, с. 124].

Отже, слід зазначити, що найважливішим результатом ефективного правового регулювання є насамперед справедливе та чесне впорядкування відносин між суб'єктами, також, звісно це все має відбуватися після урахування прав та можливостей інших членів суспільств. Саме це і є завданням права як універсального соціального регулятора. Також, підсумовуючи, можна зазначити, що одне з найголовніших питань, а саме ефективність правового регулювання та її показники та чинники є фундаментом розвитку правового регулювання.

Література

1. Петришин(голова) та інші - редкол. Загальна теорія права: Т.3 / Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. – 2017.
2. Сушарина І.В. Дослідження стану та проблем суспільного регулювання у фармації / Національний фармацевтичний університет України *Донецький національний медичний університет ім. М. Горького. – 2012.
3. Тарахонич Т. І. Ефективність правового регулювання (питання теорії) / Часопис Київського університету права. — 2010.